

Ս. ՄԱՅԻԼՅԱՆ

ԵՅՈՎԱՅԻ ՎԿԱՆԵՐ. ՈՎՔԵՐ ԵՆ ԵՎ ԻՆՉ ԵՆ ՔԱՐՈՉՈՒՄ

(Համառոտ մատչելի շարադրանք դպրոցական բարձր տարիքի աշակերտների համար)

ՆԱԽԱԲԱՆ

«Զգույշ եղեք, չլինի թե մեկը ձեզ գրավի ճարտարամտությամբ և սնուտի խաբեբայությամբ. դրանք մարդկային ավանդության և բնության տարերային ուժերի վրա են հիմնված և ոչ թե Հիսուս Քրիստոսի ճշմարիտ վարդապետության վրա» (Կողոս. Բ 8):

Հայաստանը, ինչպես նախկինում, այսօր էլ թատերաբեմ է բազմաթիվ կրոնական ուղղությունների համար, որոնք իրենց գործունեությամբ «լույս» են տարածում մեզանում. մուտք գործելով դպրոցներ, նրանք սկսում են իրենց ուսմունքը քարոզել՝ չկանգնելով ոչ մի բանի առաջ: Այսօրվա ամենատարածված կրոնական ուղղություններից մեկը, որն արդեն վտանգ է ներկայացնում հայ դպրոցի համար, այսպես կոչված «Եհովայի վկաների» շարժումն է: Նրանք արդեն հարմարվել են մեզանում, իրենց հրատարակությունները տպագրվում են արձեւահայերենով, որպեսզի մատչելի դառնան լայն շրջանակների: Նրանց պաշտոնական ամսագրի՝ «Դիտարանի» վերջին 1998-99 թվականների համարները, արդեն արձեւահայերեն լեզվով ու ուղղագրությամբ են տպագրվում:

Ի՞նչ են քարոզում նրանք, ո՞ւմ են ներկայացնում, ի՞նչ նպատակ են հետապնդում:

Սույն գրքույկում ամփոփ և սպառիչ կերպով ներկայացված է կեղծ-քրիստոնեական Եհովայի վկաների շարժման պատմությունն ու ուսմունքը: Կեղծ-քրիստոնեական են համարվում այն կրոնական շարժումները, որոնք արտաքուստ քրիստոնեականի նման են, բայց էությամբ մոլի հակա-քրիստոնեական են: Եհովայի վկաները նման շարժման ցայտուն ներկայացուցիչն են հանդիսանում:

Գրքույկը բաղկացած է երկու մասից. առաջին մասում նկարագրվում են աղանդավորական շարժումները, իսկ երկրորդում, որպես օրինակ, ներկայացվում է Եհովայի վկաների շարժումը իր պատմությամբ և վարդապետությամբ:

Ի. ԱՂԱՆԴՆԵՐԸ, ՆՐԱՆՑ ԱՌԱՆՁՆԱԴՅԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Աղանդների նկարագրման և ներկայացման, ճանաչման առաջին քայլը նրանց դասակարգման խնդիրն է, աղանդի կամ հերձվածի սահմանումը:

Այսօր այդ բառերը կարելի է ինչևոր տեղ հոմանիշներ համարել հասկանալի պատճառներով, ընդ որում «հերձվածը» աստիճանաբար դուրս է մղվում գործածությունից՝ տեղը զիջելով «աղանդին», որն ընդգրկում է նաև «հերձվածի» իմաստն ու նշանակությունը:

Պատմականորեն հերձված ասելով նկատի էին ունենում Եկեղեցու դավանանքի այս կամ այն մեկնաբանությունը չընդունող կամ այլ կերպ քարոզող կրոնական ուղղությունները, իսկ աղանդ ասելով՝ հասկանում էին ոչ քրիստոնեական կրոնները: Նոր Հայկազյան Բառարանը, ինչպես նաև Մալխասյանցի Բացատրական բառարանը հերձված բառը ներկայացնում է որպես «Եկեղեցու ներսում առաջացող ճեղքվածքը, բաժանումը», իսկ աղանդը որպես օտար կրոն, այսինքն՝ քրիստոնեական Եկեղեցուց դուրս գտնվող կրոնական ուղղությունները: Ժամանակի ընթացքում այդ երկուսը

միախառնվեցին իրար, և այսօր ավելի գործածական է դարձել հերձվածներին էլ աղանդ անվանելը:

Աղանդավորական բոլոր շարժումները ունեն ընդհանուր գծեր, որոնցով նրանք տարբերվում են ավանդական քրիստոնեական եկեղեցիներից: Ուստի նրանց ճանաչելու համար պետք իմանալ այդ առանձնահատկությունները: Ստորև ներկայացնում ենք այդ ընդհանուր գծերից մի քանիսը:

- Աղանդներին բնորոշ է գոյություն ունեցող կամ արդեն պատմության թատերաբեմից անհետացած այս կամ այն դավանանքի ընդօրինակումը, պատճենումը, վերակենդանացումը կամ վերածնալությունը՝ ըստ արդի պայմանների, կամ այսօրվա տերմիններով՝ ըստ պահանջարկի: Հայաստանում հայտնի բոլոր արդի աղանդավորական շարժումները, որոնք հիմնականում ծնունդ են առել ամերիկյան մայր ցամաքում և հետագայում ներխուժել Հայաստան, կրկնել են պատմական աղանդների այս կամ այն սկզբունքը՝ նորովի ընկալելով և զարգացնելով այն:

- Աղանդավորական բոլոր շարժումներն ունեն պարզունակ աշխարհայացք, համարյա մանկական պատկերացումներով: Դա է պատճառը որ նրանք համոզված են, թե իրենք են միակ ճշմարիտը, ավելի խելացի են քան Սուրբատը կամ որևէ հայտնի հեղինակություն: Մնացած բոլորը մոլորության մեջ են: Մնալով այդ աշխարհայացքի ճնշման տակ, աղանդավորները մեկուսանում են, իրենց շրջապատում են այդ պարզունակ մթնոլորտով և դրանով էլ դատապարտվում կործանման. պատմությունը փաստում է, որ ոչ մի աղանդ չի հարատևել, ժամանակի ընթացքում վերացել է: Եհովայի վկաների դավանանքի քննությունը ցույց է տալիս, որ նրանց շարժմանն էլ հաշվված օրեր են մնացել:

- Աղանդավորական շարժումները չեն հանդուրժում որևէ անհատի ինքնուրույնությունը, նրա մտավոր կարողությունների դրսևորումը: Սեփական կարծիքի արտահայտումը խարազանվում է ամեն կերպ, իսկ «Ես կարծում եմ» կամ «Ես գտնում եմ» դարձվածքները խորթ են նրանց: Ցանկացած աշխարհիկ կրթություն չի խրախուսվում, քանի որ այն մթագնեցնում է ուղեղը կեղծ գիտելիքներով և թուլացնում է Ս. Գիրքը սերտելու ջանքերը: Բացասական վերաբերմունք է դրսևորում ցանկացած աշխարհական աշխատանքի հանդեպ, եթե այն խանգարում է աղանդի անդամին ամբողջովին նվիրվելու Եհովայի ծառայությանը, և այս է Եհովայի վկաների դիրքորոշումը կրթության հանդեպ և հենց այդ սկզբունքն է, որ սպանում է անդամի մեջ ձգտումը գիտելիքների, ուսման և ընդհանրապես կրթության հանդեպ: Մեզանում այդպիսի դիրքորոշումը ցայտուն երևում է ոչ միայն Եհովայի վկաների մոտ, այլև մյուս աղանդներում:

- Որպես կանոն գրեթե բոլոր աղանդավորները իրենք իրենց համարում են բացառիկ և ընտրյալ անձ: Նրանք կարծում են, որ առանց իրենց աշխարհը կործանվելու է, և որպես հետևանք այդ «բացառիկության»՝ աղանդի անդամը դառնում է հանդուգն, հպարտ, մոլեռանդ և չափի զգացումը չճանաչող: Այս է պատճառը, որ հաճախ հանդիպում ենք մոլեռանդ Եհովայի վկաների, որոնք տարրական կրթություն չունենալով սկսում են մաթեմատիկա սովորեցնել մաթեմատիկայի ուսուցչին և պատմություն՝ պատմության ուսուցչին:

- Գրեթե բոլոր աղանդավորներին բնորոշ է որոշ անհատներին կուրորեն հնազանդվելը, որոնց նրանք համարում են գերագույն հեղինակություններ: Այսպես՝ 2. Ռասելը Եհովայի վկաների համար ամենամեծ հեղինակությունն է համարվում, իսկ

այսօր նրան փոխարինում է Նյու Յորքի արվարձանում գտնվող Եհովայի վկաների շարժումը՝ ղեկավարող Բրուկլինյան կենտրոնակայանը: Ցանկացած Եհովայի վկա հլուհինազանդ է այդ կենտրոնից եկող ցանկացած հրահանգի. նրանք կարծում են, թե Աստված է խոսում այդ կենտրոնից: Այդ առումով Եհովայի վկաների տեղական կազմակերպությունները վտանգ են ներկայացնում ցանկացած պետության համար: Նրանք «պետություն» են պետության մեջ, «պետություն», որը ենթարկվում է միայն Բրուկլինի ղեկավարներին, որտեղից կարող են ստացվել ցանկացած հրահանգներ, որոնք անմիջապես կիրականացվեն տեղական կազմակերպությունների ծեռամբ:

- Աղանդավորները իրենց գործունեությունը տարածում են հիմնականում երիտասարդության մեջ, չմոռանալով դպրոցահասակ պատանիներին: Նրանց համար ռազմավարական նշանակություն ունեն դպրոցները, բուհերը և, որպես կանոն, այնտեղից էլ սկսում են իրենց գործունեությունը, իսկ թե ինչ նշանակություն ունի հասարակության այդ խավը որևէ պետության, ժողովրդի համար, ինքնին հասկանալի է:

- Երբ աղանդավորների միջից որևէ մեկը սկսում է ինքնուրույն մտածել կամ իր սեփական կարծիքն է հայտնում, որն ընդունված չէ համայնքի կողմից, նրան աստիճանաբար մեկուսացնում են, ու եթե չի խրատվում, «կտրում են», այսինքն՝ վտարում են: Արգելվում է կտրվածին բարև տալ, տուն հրավիրել, նրա տուն գնալ, նրա հետ հաց ուտել և այլն: Ավելին, նրանք հավատում են, որ կտրվածին պետք է Աստված էլ «կտրի»:

Եհովայի վկաների նախկին առաջնորդներից Ֆրեդերիկ Ֆրանցը, գործածության մեջ դնելով «կտրելու» սկզբունքը՝ ամրապնդեց կառույցի՝ Բրուկլինյան տաճարի կայունությունը: Ավելին, նրանք սկսեցին քարոզել, որ եթե մեկը տեսնի իր եղբոր մեղքը և չհայտնի այդ մասին վերադասին, այդ մեղքը կմնա իր վրա: Այդպես ամեն մի անդամի փոքրիկ մեղքի մասին տեղեկանում էին Նյու Յորքի արվարձանում գտնվող տաճարում...

II. ՉԱՐԼՁ ՈԱՍԵԼԸ ԵՎ ԵՅՈՎԱՅԻ ՎԿԱՆԵՐԻ ՇԱՐՇՈՒՄ

1. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Այսօր Հայաստանում ակտիվորեն աճող այս նոր կրոնական շարժումը դժվար է անվանել կրոնական, քանի որ այն առավելապես կուսակցական-կազմակերպչական երանգ ունի:

Մեզանում այսօր Եհովայի թագավորությանը ծանուցող քարոզիչներն են դնեդուռ ընկած իրենց «բարի լուրը» բերում հայ ընտանիքներին: Այսօրվա «դուռ թակողները»՝ Եհովայի վկաները, ուղղակի ասում են. «Մենք Ձեզ բարի լուր ենք բերել», և շարունակությունը՝ համաձայն ստեղծվող իրադրության: Բարի լուրն էլ տեղեկացնում է, որ մարդը հոգի չունի, մեռնելու է անասունի նման, չպետք է հավատալ Հիսուս Քրիստոսին, նա Աստված չէ, սովորական մարդ է, այս պետությունն էլ սատանայից է և շուտով կործանվելու է... և վերջում՝ շտապեք մեր հավաքատեղին, ուր պիտի գտնեք փրկության ճանապարհը: Շտապեցեք, քանի դեռ Արմագեդոնը չի սկսվել և այլն:

Արդեն 130 տարի է, ինչ անընդհատ այդ նույն քարոզն են տանում ու առանց հոգնելու շարունակում են նույն պարզունակությամբ գնալ XXI դար: Նրանց չի կարելի եկեղեցի համարել, քանի որ եկեղեցի՝ դասական իմաստով, նրանց մոտ գոյություն չունի: Իրենք էլ են խուսափում այդ բառից և իրենց չեն անվանում եկեղեցի: Նրանք իրենց հռչակում են ավելի շուտ միակ ճշմարիտ կազմակերպություն-պետություն, Եհովայի պետություն կամ կառավարություն, որի քաղաքացիները Եհովայի վկաներն են: Այդ պետության մայրաքաղաքը գտնվում է Բրուկլինում՝ Նյու Յորքի արվարձանում, և բոլոր

հրահանգները, ցուցումները ստացվում են այնտեղից, որոնք իրենց հերթին ճշմարտությունը ստանում են երկնքից: Նրանք հավատում են, որ միայն իրենց կազմակերպություն-պետությունն է ղեկավարում եհովան, մնացած բոլոր կազմակերպություններին (այդ թվում նաև քրիստոնյա եկեղեցիներին), պետություններին ղեկավարում է սատանան:

Ովքե՞ր են այդ նորեկուկները, ի՞նչ են քարոզում, ինչպե՞ս են քարոզում, ի՞նչ դավանանք ունեն:

2. ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

Շարժման հիմնադիրն է Չարլզ Թեյզ Ռասելը, ծնված 1852 թ. փետրվարի 16-ին, Պիտսբուրգում, Փենսիլվանիա նահանգում, ԱՄՆ-ի հյուսիսում: Նրա ընտանիքը բողոքական եկեղեցու հարանվանություններից մեկի՝ ժողովական եկեղեցու անդամ էր:

1870-ականներին, տակավին 18 տարեկան Չարլզը հիմնում է մի փոքրիկ խումբ՝ Աստվածաշնչի սերտողության նպատակով, որտեղ էլ նրան տալիս են «պաստոր» (հովիվ) անունը:

Այդ տարիներին նա, չնայած որ կրթություն չուներ և չէր տիրապետում դասական լեզուներին՝ հունարենին ու եբրայերենին, որոնցով գրվել են Աստվածաշնչի գրքերը ու չուներ նաև որևէ աստվածաբանական կրթություն, հանկարծ սկսում է Սուրբ Գրքի սեփական թարգմանական տարբերակն առաջարկել, մեկնաբանել, բացատրել: Այս հենց այն ցցուն հատկանիշն է, որ բնորոշ է XIX դ. ամերիկյան կրոնական շարժումներին: Ի միջի այլոց, նույն այդ «հիվանդությամբ» են տառապում նաև ժամանակակից եհովականները մեզանում՝ Հայաստանում:

Այդ տարիներին ամերիկյան մայրցամաքում ոսկու տենդի նման տարածված էր աշխարհի վախճանի, այսինքն աշխարհի վերջի օրվա գուշակությունները և այդ օրվան սպասելը: Նման կրոնական մի շարժում էր ադվենտիստական շարժումը: Ադվենտիստ բառը ծագում է լատիներեն ադվենտուս բառից, որը նշանակում է գալուստ: Ադվենտիստների հիմնադիր և առաջնորդ, ոմն Վիլիամ Միլլեր քարոզում էր, որ 1844 թ. հոկտեմբերի 22-ին աշխարհի վերջն է լինելու: Այդ օրը եկավ ու անցավ: Այդ շարժման անդամներից էր Չ. Ռասելը: Փաստորեն, ադվենտիստ շարժման «մեծագույն ծառայությունը» մարդկությանը եղավ այն, որ նրանք ծնեցին ռասեթականությունը, մի շարժում, որին կարելի է տալ նաև «ծայրահեղ ադվենտիստ» շարժում անունը:

Ռասելը շարունակեց աշխարհի վախճանի օրը գտնելու պրպտումները: Նա ոչ մի նոր բան չավելացրեց ադվենտիզմի վրա, փոխեց միայն հաշվարկի ձևերը, Հիսուսին զրկեց աստվածությունից, Սուրբ Հոգուն ընդհանրապես վերացրեց ու շարժումը տարավ նոր ուղով, Ռասելի ուղով:

Հատկանշականն այն է, որ թե՛ ադվենտիստները, թե՛ ռասեթականները Վախճանի օրվա հաշվարկները ամեն կերպ հիմնավորում էին սուրբգրային փաստարկներով, ամեն անգամ բացատրելով կամ նոր մեկնություն տալով, երբ այն չէր իրականանում: 1876 թվականին Ռասելը սկսեց հրատարակել «Առավոտյան ազդարար» թերթը, այսօրվա «Դիտարան» պաշտոնաթերթի նախատիպը:

Ս. Գրքի վերջին գրքի՝ Հայտնության գրքի մի քանի համարների վրա հիմնվելով այս աղանդապետերը սկսեցին ճշտել, թե երբ է սկսվելու Հազարամյա թագավորությունը:

1877 թվականին Ռասելը հրատարակեց «Փրկության ծրագիրը» գիրքը, ըստ որի Հազարամյայի սկիզբը համարվեց 1874 թվականը, այսինքն՝ Քրիստոսի գալուստը այդ թվականին համարվեց անտեսանելի, հոգևորապես ներկայություն և ոչ թե իրական: Այս «հայտնագործությունը» հետագայում ընդունվեց որպես անառարկելի փաստ՝ ստեղծելով դավանական այն սկզբունքը, որ Հիսուսի գալուստը ընդհանրապես պիտի լինի աներևույթ, ոչ մարմնական, այլ միայն հոգիով, անտեսանելի ներկայությամբ:

Եվ այսպես, երբ 1878 թվականին Քրիստոս դարձյալ չեկավ, նրանք, փրկության ծրագրերի հարցերում խճճվելով, բաժանվեցին, և 1879 թվականին Ռասելը հիմնեց արդեն իր թերթը՝ «Սիոնի Դիտարանը կամ Քրիստոսի ներկայության ազդարարը», որը դարձավ Եհովայի վկաների Դիտարանի կամ Դիտաշտարակի նախատիպը: Հազարամյայի և Գալստի իր հաշվարկները շատ շուտով տարածվեցին, իսկ Ռասելի հաշվարկած 1914 թվականը դեռ բավականին հեռու էր, ու մինչ այդ կարելի էր նախապատրաստվել, հիմնավորումներ տալ:

Նա հաշվարկում էր մոտավորապես այսպես. Դանիելի յոթ ժամանակները (Դանիել 4.32), որոնք կապված են Նաբուգոդոնոսորի հետ, համարվում են մարգարեական տարիներ. «Քու վրայիցդ յոթը ժամանակ պիտի անցնի, մինչև իմանաս, որ մարդկանց թագավորության վրա Բարձրյալն է տիրում»:

Այս յոթ ժամանակները մարգարեական յոթ տարիներ ընդունելով, իսկ ամեն տարին ընդունելով 360 մարգարեական օր՝ ստանում ենք. $7 \times 360 = 2520$ մարգարեական օր, որը հավասարագոր է 2520 տարվա:

Հաշվարկի սկիզբ ընդունելով Երուսաղեմի կործանման թվականը՝ կստանանք 2520 տարի, որից հետո կգա Բարձրյալը: Երուսաղեմի կործանման թվականն ընդունում են մ.թ.ա. 607 թվականը*, ստանում են՝

$$2520 - 607 = 1913,$$

այսինքն՝ հաջորդ՝ 1914 թվականն էլ լինելու է Գալստյան թվականը:

Այս 1914 թվականը եղավ Եհովայի վկաների վարդապետության ամենակենտրոնական թվականը, որի վրա է պարուրված նրանց աստվածաբանների ողջ իմաստությունը, Ռասելին հաջորդած առաջնորդների իմաստությունն ու քարոզած վարդապետությունը: Նրանց ցանկացած գրություն, թերթիկ, ամսագիր, գիրք բացելով անպայմանորեն գտնում ենք 2520 մարգարեական շրջանը, 1914 թվականը և հաստատումներ, որ այդ թվականին Հիսուս եկել է, բայց՝ հոգևորապես, այն էլ ոչ թե երկիր, այլ երկինք և այլն: Ջարմանալին այն է, որ ամենևին նշանակություն չունի թե ինչի մասին է գիրքը կամ ամսագիրը. այնտեղ անպայման կգտնենք այդ մասին մի քանի ընդարձակ էջեր: Շուտով այս շարժումը ճանաչվեց որպես «Սուրբ Գրոց ուսումնասիրողների միություն», որն էլ հետագայում անվանափոխվեց ու ստացավ «Եհովայի վկաներ» անունը:

1886 թվականին Ռասելը հրատարակեց «Հազարամյայի արշալույսը», որն ավելի ուշ դարձավ Ռասելի «Սուրբ Գրոց ուսումնասիրություններ» բազմահատոր աշխատությունը, որի յոթերորդ հատորը հրատարակվեց արդեն նրա մահվանից հետո:

1908 թվականին Ռասելի կենտրոնակայանը տեղափոխվեց Բրուկլին, Նյու Յորքի շրջաններից մեկը, ուր և գտնվում է այսօր: Այստեղից էլ ղեկավարվում է այն հսկայական պետություն-կազմակերպությունը, որը լայն ցանց ունի տարբեր ազգերի, տարբեր պետությունների մեջ: «Դիտարանի» 1999 թվականի N1 համարում գետնոված տվյալների համաձայն (եթե այն ճիշտ է) Հայաստանում արդեն կա մոտ 12.000 Եհովայի վկա:

1914 թվականը եկավ ու անցավ առանց Քրիստոսի հայտնության, և Ռասելը, հանգձվելով, որ իր հաշվարկները և մարգարեությունները սխալ դուրս եկան, ամենևին էլ չընկճվեց, այլ շարունակեց իր ուսումնասիրությունները: Նրա աշխատությունների վեց հատորը արդեն տպվել էր աստղաբաշխական քանակով, մնում էր վերջին հատորը, որի լույս ընծայվելը ինքը՝ Ռասելը չտեսավ: 1916 թվականին նա վախճանվեց՝ այդպես էլ չտեսնելով Հիսուս Քրիստոսի գալուստը, թեև հետագայում նրա համախոհները բացատրեցին և հիմնավորեցին այդ ամենը և մինչև այսօր շարունակում են բացատրել ու հիմնավորել:

Նրա կողմնակիցները Ռասելին տվեցին «Լավողիկյան պատգամաբեր» անունը՝ ակնարկելով Հայտնության գրքում հիշված Լավողիկյան հրեշտակին*, որը վերջինն էր:

Լավոդիկյան այս սուրբը շատ տարօրինակ կենսագրություն ունեցավ:

Ընտանեկան կյանքում անհաջողակ*, քաղաքացիական կյանքում՝ դարձյալ անհաջողակ... այս է Ռասելի կյանքի ուղեկցորդը և այդպիսի վայ-մարգարեին են ներկայացնում մեզ նրա հետևորդները:

Հայտնի է նրա «առևտրական բիզնեսի» խայտառակ պատմությունը՝ «հրաշագործ ցորենի» վաճառքը, երբ Ռասելը սովորական ցորենը հայտարարեց «հրաշագործ, օրհնված» և վաճառքի հանեց սովորական գնից մի քանի անգամ ավելի թանկ: Բնական է, հետագայում նա կասի, որ այդ շահը գնալու էր Դիտարանի օգուտի ու Աստծու ճշմարտությունների տարածման համար, մամոնայից բարեկամներ դարձնելու սուրբգրային պատգամով հիմնավորելով այդ արարքը (Ղուկ. 16.9): Իսկ հիմնականը, որ Հին Կտակարանում անմաքուր գումարն անգամ տաճարի գանձանակ չէին մուտքագրում (Մատթ. 27.6), մոռացվում է (Հուդայի երեսուն արժաթի պատմությունը):

Բայց անխոնջ հովիվ Ռասելը հանգիստ չի մնում: Ժամանակի ձայնարկիչների (ֆոնոգրաֆ) միջոցով նա տարածում է իր քարոզները, պատրաստում է հայտնի «Ստեղծագործության պատկերադրաման»՝ շարժական ու անշարժ պատկերներով տարածելով իր գաղափարները: Նա հավատում էր, որ հունձ է անում, փրկում է մարդկանց, քանի որ սկսվել է հունձի ժամանակը (Մատթ. 24.31):

Իսկ Մատթ. 24.45-47 համարների հարցադրումը, թե՛ «ո՞վ է այն հավատարիմ ու իմաստուն ծառան, որ իր տերը իր ծառաների վրա դրեց» ստանում է միանշանակ պատասխան շարժման անդամների համար: Այլ կերպ չէր կարող լինել. դա հովիվ Ռասելն է, «ճշմարտապես նվիրված և Աստծու խոսքի լուրջ ուսանողը», որն իր գործունեությամբ սնունդ է հայթայթելու ողջ մարդկության համար: Այդպես են ներկայացնում նրան Եհովայի վկաները:

Իր ջանասիրության դրսևորումն էր այն, որ նա պտտվեց ամբողջ աշխարհով մեկ՝ ամենուր քարոզելով իր հայտնագործությունների մասին, հավաքելով և ի մի բերելով բոլոր ճշմարիտ հետևորդներին: Նա 1881-1904 թվականներին հասցրեց գրել իր «Սուրբ Գրոց ուսումնասիրությունների» վեց հատորը, իսկ վերջինը՝ «Կատարված խորհուրդը» հրատարակվեց իր մահվանից հետո՝ 1917 թվականին:

Նա է հիմնադրել Դիտարանի «Սուրբ Գրոց ու Տետրակի ընկերությունը», որը պիտի շարունակեր իր սկսած գործը:

Ջարմանալի է, որ նա, առանց դասական լեզուներ իմանալու, սկսեց իր մեկնաբանական գործունեությունը:

Նրա հայտնի մարգարեությունը այն մասին, թե «միլիոնավոր մարդիկ են հիմա ապրում, որոնք մահ չեն ճաշակելու», սուտ դուրս եկավ, քանի որ աշխարհի վախճանը իր ուզած օրը չեղավ, և ինչպիսի բացատրություն էլ տրվի, միևնույն է, անհամոզիչ է լինելու: Նա չէր հավատում, որ այդ օրը պիտի հետաձգվի, չէր ուզում իր վրայից այդ ծանր լուծը հաջորդների վրա գցել և վստահ էր, որ վախճանը լինելու է իր կյանքի ընթացքում է: Դրա համար էր նա ամբողջ եռանդով ու նվիրվածությամբ աշխատում գիշեր ու ցերեկ:

Նույնիսկ բացարձակ հակասություններն ու սուտ մարգարեությունները չկասեցրին նրան: Մարգարեության չիրականանալուն միշտ կարելի է մի որևէ պատասխան գտնել կամ որևէ բացատրություն տալ, այն էլ այնքան համոզիչ, որ մարգարեությունը կսկսի կորցնել իր սկզբնական իմաստն ու անմիջական նշանակությունը՝ տեղը զիջելով «շարունակական» մի գործընթացի, որի վերջը չի երևա: Այս շարժման ամեն մի ղեկավար, առաջնորդվելով այդ սկզբունքով, իրենից հեռացրեց վախճանի կատարումը՝ թողնելով խնդրի լուծումը իր հաջորդին:

Ռասելականությունը զուտ տրամաբանական քայլերի միջոցով 1799 թվականը հռչակեց որպես աշխարհի վախճանի սկիզբ, հետո այն տեղափոխեց 1844, այնուհետև՝ 1874, ապա՝ 1918, 1925, 1975, և այլն, և այլն:

Եվ բոլոր այդ դեպքերում նրանք նկարագրեցին, պարզաբանեցին, բացատրեցին, ներկայացրեցին և հիմնավորեցին այդ թվականների մարզաբեական լինելը: Այս է ռասեական ձեռագիրը, որին ցայսօր հավատարիմ են նրա հետևորդները: Մի դեպքում ասվեց, որ այդ թվականը Քրիստոսի հոգևոր ներկայության սկիզբն է, մի ուրիշ դեպքում՝ դատաստանի սկիզբը, կամ այսօրվա տերմիններով՝ նախաքննչական շրջանը: Այնուհետև ներմուծվեց հունձի սկսվելու գաղափարը, հետո՝ հունձը, և նոր միայն՝ Հիսուսի գալուստը, ներկայությունը կամ Վախճանը, որը տեղի կունենա, երբ ավարտվի նախաքննությունը և այլն... Տեղին է այստեղ հիշել, որ Ռասելի հաջորդը՝ Ռուտերֆորդը, մասնագիտությամբ դատավոր էր և դատավարական տերմիններով հեղեղեց ռասեական շարժման աստվածաբանությունը:

Ահա այսպիսի ժառանգություն թողեց Ռասելը, երբ իր մահկանացուն կնքեց 1916 թվականին: Նրան հաջորդեց Ժոզեֆ Ֆրանկլին Ռուտերֆորդը:

3. ԺՈՋԵՖ ՖՐԱՆԿԼԻՆ ՌՈՒՏԵՐՖՈՐԴԸ ԵՎ ՆՐԱ ՀԱՋՈՐԴՆԵՐԸ

1917 թվականից սկսած՝ Դիտարանի նախագահ է ընտրվում դատավոր Ռուտերֆորդը: Նա ծնվել է 1869 թվականի նոյեմբերի 8-ին, Միսսուրի նահանգի Բունվել քաղաքում, բողոքական ընտանիքում: Մասնագիտությամբ իրավաբան Ռուտերֆորդը հետագայում կարգի բերեց «Դիտարանի ընկերությունը»՝ ամրապնդելով նրա կազմակերպչական կառուցվածքը և դրանով այն վերածեց ամբողջատիրական (տոտալիտար) կազմակերպության, ուր այլախոհությունը համարվում էր դատապարտելի, իսկ այդպիսի անդամները հեռացվում էին կազմակերպությունից: Նա շարունակեց իր նախորդի գործը և հրատարակեց Ռասելի երկերի վերջին՝ յոթերորդ հատորը (1917 թվականին): Ինքը՝ դատավոր Ռուտերֆորդը, գրական ասպարեզում պակաս բեղմնավոր չեղավ. իր բազմաթիվ գրքերով ու գրքույկներով նա շարունակեց Ռասելի գործը: Այսօրվա հրապարակ ելած Դիտարանի համարյա բոլոր համարները արտատպություններ են Ռասելի «Ուսումնասիրություններից» և Ռուտերֆորդի «Երկերից»՝ համեմված վերջին պատմական, գիտական հայտնագործություններով:

Ելնելով Եսայի 33.10 համարից, ուր ասվում է՝ «Իմ վկաներս դուք եք, նաև իմ ընտրած ծառան», նա 1933 թվականին «Դիտարանի ընկերությունը» կնքեց «Եհովայի վկաներ» անունով:

Նպատակ ունենալով ստեղծել միակ աստվածիշխանական պետություն-կազմակերպությունը աշխարհում՝ մնացած բոլոր կազմակերպություններն ու պետությունները հռչակեցին որպես սատանայի կազմակերպություններ: Համաձայն Եհովայի վկաների վարդապետության՝ Աստծու ներկայությունը այս աշխարհում իրականացվում է միայն ու միայն նրանց կազմակերպության՝ Դիտարանի ընկերության միջոցով: Նրանց հրատարակած Դիտարանների տիտղոսաթերթում այդպես էլ նշվում է. «Դիտարանը ծանուցում է Եհովայի թագավորությունը»: Հայտնի է 1918 թվականի դեպքը, երբ Ռուտերֆորդին և նրա կողմնակիցներին ձերբակալեցին պետությանն անհնազանդություն ու բանակում չծառայելու քարոզների տարածման համար: Նրանց ազատ արձակեցին Առաջին համաշխարհային պատերազմի ավարտից հետո՝ 1919 թվականին:

Նրա հիմնական գործը՝ «Աստծու քնարը», լույս է տեսել 1921 թվականին: «Աստծու քնարը» Ռուտերֆորդի անդրանիկ գործն է, որը Ռասելի երկերի հետ այսօրվա Դիտարանների բովանդակության կորիզն է հանդիսանում:

Նա իր մահկանացուն կնքեց 1942 թվականի հունվարի 8-ին:

Ռուտերֆորդի ժամանակ Եհովայի վկաները սկսեցին թշնամական և անհանդուրժող դիրք գրավել բոլոր եկեղեցիների ու կրոնական հարանվանությունների նկատմամբ՝ որակելով բոլորին որպես սատանայական: Նրա ժամանակ էր, երբ

պարտադիր համարվեց տներ այցելելը և ավետարանչության այդ «պլանները» իրագործելը:

Ռուտերֆորդին հաջորդեց Նաթանայել Նորը, որը շարունակեց իր նախորդների՝ Երկու «Ռ»-երի գործը, այն տարբերությամբ միայն, որ ինքը, գրչի հետ սեր չունենալով, ոչինչ չէր գրում, ինչպես նախորդ երկուսը: Այդ իսկ պատճառով նրա օրոք Դիտարանները սկսվեցին հրատարակվել անստորագիր, անհեղինակ ամեն իրավունք վերապահելով կազմակերպության նախագահին:

Նորը մահացավ 1977 թվականին:

Նաթանայել Նորին հաջորդեց Ֆրեդերիկ Ֆրանցը, որը կազմակերպությունը ղեկավարեց մինչև 1992 թվականը: Ֆրանցի օրոք ավելի խիստ ու կուռ կառուցվածքային որոշումներ ընդունվեցին, և այդ բնական է, քանի որ մոտենում էին նախորդ նախագահների մարգարեական գուշակությունների ժամանակները, և այդ ամենից անկախ, պետք էր պահել Եհովայի պետություն-կազմակերպությունը:

Այսօրվա նախագահն է ծերունի Միլտոն Յենշելը, որը հավանաբար պիտի պատասխան տա կամ բացատրի, թե ինչու իր նախորդների մարգարեությունները չիրականացան:

1996 թվականի տվյալներով այդ հսկայական հարյուրամյա կազմակերպությունն ամբողջ աշխարհում ունի մոտ 13 միլիոն անդամ:

4. ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ ԵՎ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ

Այս հսկայական մեքենայի գլուխը գտնվում է Բրուկլինում՝ Նյու Յորքի արվարձանում, և այդպես էլ կոչվում է՝ Ղեկավար մարմին: Ղեկավար մարմինն է տալիս բոլոր հրահանգները, ցուցումները, որոնք անհրաժեշտ են կազմակերպություն-պետության գործունեության ու կենսունակության համար:

Այսօր Ղեկավար մարմինը բաղկացած է Տասներկու «օծյալ» ծերունիներից՝ երկնային դասից, որոնց նախագահն է Յենշելը:

Այս երկնային դասին պատկանողները կամ օծյալները համարվում են 144,000 օծյալների դասի անդամներ, որոնք մահվանից հետո անմիջապես պիտի գնան երկինք՝ երկնային դասին միանալու համար: Կազմակերպության անդամները այդ դասին անվերապահորեն հնազանդվում են: Որևէ հասարակ անդամի համար այդ երկնային դասը ամենամեծ և միակ հեղինակությունն է համարվում: Նրանցից եկած ամեն մի հրահանգ համարվում է Աստվածային՝ անձամբ Եհովայից եկած:

Երկրորդ նախագահը ասում էր, որ ինքը Եհովայի բերանն է, որ իր միջոցով Եհովան է խոսում, հրահանգներ ուղարկում մարդկությանը: Այդ նույն դիրքորոշումը չի փոխվել և նույն տեսակետն է իշխում մաս այսօր:

Ստորին օղակներ են համարվում ժողովները, իսկ հավաքատեղին՝ Թագավորական սրահ ու ոչ՝ եկեղեցի: Այս ժողովները ղեկավարում են վերակացուները կամ ծերերը: Ժողովների վերակացուները կամ ծերերը ունեն իրենց օգնական սպասավորները (սարկավագներ):

Քսան ժողովների միությունը կազմում է շրջանը, որը ղեկավարում է շրջանային վերակացուն:

Տարին երկու անգամ շրջաններում անց են կացվում համաժողովներ: Շրջաններն էլ միավորվում են ավելի մեծ տարածքային միավորման մեջ՝ իրենց համապատասխան վերակացուով (եպիսկոպոսով):

Բոլոր նոր ցուցումները, որոնք գալիս են Ղեկավար մարմնից, ներկայացնում են այս միավորման համաժողովներին, որոնք իրենց հերթին նույնը ներկայացնում են

ստորին օղակներին և այդպիսով Եհովայի հրահանգները հասնում են հասարակ վկաներին:

Մարգային ժողովների միավորումը ճյուղ է կոչվում, ճյուղերի միավորումը՝ Գոտի (զոնա), և ամենավերին օղակը՝ Կենտրոնական (շտաբ)՝ Բրուկլինում:

Դիտարաններում և ընդհանրապես նրանց վարդապետության մեջ ամենուր «Եկեղեցի» բառը փոխարինված է նրա հոմանիշով՝ ժողովով՝ դրանով շեշտելով, որ Եկեղեցի աշխարհում գոյություն չունի, այլ գոյություն ունի Եհովա Աստծու կազմակերպություն, իսկ Եկեղեցին երկնային 144,000 օծյալներն են ներկայացնում:

Եկեղեցու մասին Եհովայի վկաների այս թյուր պատկերացումից էլ բխում են նրանց գործունեության ձևերը և համոզումներները:

Ամեն մի Եհովայի վկա համարվում է ավետարանիչ: Ավետարանչություն ասելով՝ նրանք հասկանում են գրքեր տարածելը մարդաշատ վայրերում, մետրոների կայարաններում, փողոցներում: Պարտադիր է համարվում նաև պատահական տների դռները թակելը և «բարի լուրը» քարոզելը:

Ամսական 100 ժամից ավելի ավետարանչություն անող «ավետարանիչը» կոչվում է Պիոներ. այսինքն՝ պիոները միջին հաշվով օրական 3-4 ժամ պետք է դրսում գրքեր տարածի: Այս ցուցանիշը բավականին բարձր է, և լավ կազմակերպելու դեպքում նրանք կարող են մի քանի տարում իրենց ավետարանը կամ բարի լուրը՝ Բրուկլինից բխած հրահանգները, հասցնել մեկ միլիոնանոց քաղաքի բոլոր բնակիչներին: Մի կարևոր հանգամանք ևս. պիոներական կազմակերպությունը այդ ամենը կատարում է ոչ թե սիրուց դրդված, այլ որպես պարտականություն, քանի որ հակառակ դեպքում կզրկվեն հետագա աստիճաններով բարձրանալու հնարավորությունից: Ավետարանիչների միջին տարեկան պլանը 1200 ժամն է համարվում:

Գործունեության այս ձևը բնորոշ է տիպիկ կուսակցական կազմակերպություններին՝ բանակային խստագույն կանոնադրությամբ ու օրենքներով հանդերձ:

Եհովայի վկաները, որպես միակ Աստվածային պետության ներկայացուցիչներ, մերժում են բոլոր պետությունների օրենքներին ու կարգերին հնազանդվելը՝ համարելով այդ հավասարազոր սատանային երկրպագելուն: Հենց այս պատճառով է, որ նրանց շարժումը շատ պետություններում արգելված է:

Նրանք մերժում են ցանկացած պետական, ազգային տոներ, իրադարձություններ՝ համարելով դրանք կռապաշտության դրսևորում: Ավելին, որևէ անհատի հետ կապված հիշարժան օրերն էլ համարվում են հեթանոսության դրսևորում ու մերժվում են (ծննդյան օր, մահ և այլն):

Եթե որևէ մեկը «բռնվում» է նման վայրերում, ապա նրան կտրում են, հեռացնում կազմակերպությունից: Սա շատ նման է 20-30-ական թվականների կոմերիտական-կուսակցական կազմակերպություններին, որոնք Եկեղեցում մոմ վառելու համար անդամներին հեռացնում էին կոմերիտիությունից կամ պիոներիայից:

Երկնային օծյալ դասի ամեն մի հրահանգի հանդեպ այլ կարծիք ունենալը դատապարտելի է. անհնազանդություն է դիտվում բուն Եհովային:

Սուրբ Գրքի միակ մեկնաբանը համարվում է Կազմակերպությունը, անդամները պետք է միայն հասկանան այն, ինչ հրահանգում է Կազմակերպությունը: Այլ մեկնություններ տալը որակվում է սատանայական:

Դիտարանի համարներից մեկում կարդում ենք.

«Եթե մենք քայլում ենք ճշմարտության լույսով, մենք կճանաչենք ոչ միայն Եհովա Աստծուն որպես Հայր, այլ նաև նրա Կազմակերպությանը որպես մեր մայրը» (Դիտարան, V, 1957):

Այս առումով Դիտարանի քարոզությունների առանցքը կազմում է այն իրողությունը, որ առանց Կազմակերպության կամ Կազմակերպությունից դուրս անհնար է հասկանալ Ս. Գիրքը:

Բայց քանի որ Ս. Գիրքը միշտ չէ, որ բավարարում էր Եհովայի վկաներին, և այդ փաստը կարող էր առաջ բերել անհամաձայնություններ Դիտարանի քարոզած դրույթներին, ապա անհրաժեշտություն զգացվեց «վերաձևել» այն: Այդ առումով երրորդ նախագահի՝ Նորի մեծագույն ծառայությունը համարվում է Եհովայի վկաների վարդապետության համեմատ Ս. Գրքի մի նոր թարգմանության ու հրատարակության ձեռնարկումը, որն իրականացվեց 1952 թվականին: Այդ թարգմանությունը անվանեցին «Նոր Աշխարհի թարգմանություն» (New World Translation - NWT)՝ այդպիսով մնացած բոլորը որակելով Եհովայի կամքը ճշմարտապես չարտահայտող:

5. ԵՅՈՎԱՅԻ ՎԿԱՆԵՐԻ ԴԱՎԱՆԱԼՔԸ

Եհովայի վկաների վարդապետության կորիզը հիմնականում խարսխված է առվենտիստների վարդապետության վրա՝ լրացված երկու «Ռ»-երի քարոզություններով:

Եհովայի վկաների վարդապետության մեջ կարելի է առանձնացնել հետևյալ հիմնական սկզբունքները, որոնք կազմում են նրանց աստվածաբանության կորիզը.

- Արտասովոր ձգտում դեպի Հին Կտակարանը: Դա երևում է ամենուրեք. հրատարակած ցանկացած գրքույկում, ամսագրում, թերթիկում: Բավական է աչքի անցկացնել մեջբերումները. 90%-ը Հին Կտակարանից է:

- Սուրբ Երրորդության մերժում: Սուրբ Հոգին ներկայացվում է որպես Եհովայի զորությունը, գործոն ուժը: Ամենուրեք այն պետք է գրվի փոքրատառով, որպեսզի չհասկացվի նրա անձ լինելը, այլ շեշտվի նրա հասարակ անունը: Հիսուս Քրիստոսին ներկա